

Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi*

Exploration of the Factors Effecting Higher Education Demands of International Students in Turkish Universities*

Somayyeh RADMARD

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yükseköğretim istemlerini etkileyen faktörleri inceleyerek, uluslararası eğitim talebine neden olan öğrenci hareketlerini çeşitli istatistikî verilerle ortaya koymaktadır. Araştırma tarama modelini esas almaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2011-2012 yılında, Ankara’daki üniversitelerde yükseköğrenim gören uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma evreninden ‘uygun örnekleme yöntemi’ kullanılarak seçilen 545 öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları Türkiye’de uluslararası öğrenci çekmeye yönelik sistematik bir politika yaklaşımın oluşturulmadığını, öğrencilerin dil yetersizliğinden dolayı derslerinde başarısızlıklar yaşadıklarını, sosyal uyum sağlamada güçlük çektiklerini ve en önemlisi ekonomik yetersizlik sorunu yaşadıklarını göstermektedir. Tüm bu sorunlara karşın Türkiye’de öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu Türkiye’deki mevcut eğitimden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin memnuniyetlerini sürdürmek ve geliştirmek için uzun ve kısa erimli stratejik kamusal politikaların oluşturulmalıdır. Katılımcıların yarısından çoğunun Türkiye’ye ilişkin olumlu algılarının bir tercih nedeni olduğu görülmekle birlikte, öğrenciler genel olarak Türkiye’ye olan kültürel yakınlığında nitelikli bir yükseköğrenim sağlama ve ekonomik bakımdan gelişmiş bir ülke olmasından dolayı Türkiye’yi tercih ettikleri saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Üniversite, Uluslararası öğrenciler, Uluslararası eğitim talebi, Yükseköğretim, Türkiye

ABSTRACT

By investigating international students’ reasons for choosing higher education, this study attempts to reveal the factors influencing students’ tendency for international education with various descriptive statistics. The study is based on the scanning method. The international students studying at universities in Ankara in the academic year 2011-2012 were selected as the investigated population of this survey. A total of 545 students selected using the ‘appropriate sampling method’ from the research population constituted the sample of the research. The data were gathered through distributing a questionnaire composed of three different sections which was designed by the researcher. The data were first explained in terms of their frequency, percentage, mean and standard deviation. Little research has been conducted on international students in Turkey. According to the findings of this study, The majority of the students studying in Turkey come from Turkish-speaking neighboring countries. The findings of the present study also reveal that there seems to be no systematic policy for attracting international students to Turkey. Students’ academic accomplishment has been negatively influenced by their low level of proficiency in the Turkish language. In addition, international students also suffer from difficulty in becoming accustomed to their social environment. According to the findings of the study, most international students have economic problems. Despite these problems, the majority of the international students in Turkey were satisfied with their education. In order to maintain the satisfaction of international students, adopting both long-term and short-term strategies and policies by government is recommended. Having a positive attitude towards Turkey can be considered as one of the reasons to select Turkey as a destination for higher education. In general, the findings of the study illustrated that international students selected Turkey mainly due to their cultural proximity, Turkey’s comparatively developed economy and access to high-quality higher education.

Keywords: University, International students, International educational demand, Higher education, Turkey

*Araştırmanın verileri Somayyeh RADMARD tarafından hazırlanan doktora tezinden ve Prof. Dr. Hasan Hüseyin AKSOY’un önerilerinden elde edilmiştir.

The results of the research were obtained from the doctoral thesis prepared by Somayyeh RADMARD, and Prof. Hasan Hüseyin AKSOY’s proposals.

Somayyeh RADMARD (✉)

İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, Türkiye

Istanbul Aydın University, Faculty of Education, Department of Basic Education, Istanbul, Turkey

somayyehradmard@aydin.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 24.06.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 09.08.2016

GİRİŞ

Dünyada yükseköğretimdeki rekabetin ülkelerin sınırlarını aşarak küresel bir boyut kazandığını görmekteyiz (Güçlü, 1997; Sugimura, 2008; Varghese, 2009; Kasapoğlu et al., 2009; Ward & Masgoret, 2004). Genç nüfus oranının yüksek olduğu gelişmekte olan ülkelere doğru aşırı yüksek öğrenim talebi oluşmuştur. Bunun karşısında yükseköğretim kurumları çok fazla esneklik kazanmasına rağmen hükümetler bütçelerini buna paralel olarak artırmamışlardır. Bu yüzden akademik dünya bir sürprizle karşılaşmıştır (Günay, 2003). Bu doğrultuda ülkelerin yükseköğretim sistemleri öğrenci hareketliliğine giderek daha çok önem vermeye başlamışlardır (Yükseköğretim Kurulu, 2007). Önceleri kültürel ve politik gelişmeler daha sonra eğitim sistem ve politikalarının geliştirmesi amaçlardan uzaklaşarak finansal amaçlara yönelme olmuştur. Değişim programlarının yanında küreselleşen ekonomiye ayak uydurmak için müfredatlarını da uluslararası hale getirmiş ve daha sonra çevrimiçi programlara yönelmişlerdir (Bennell & Pearce, 2003). Kısa süreli öğrenci ve akademik personel hareketliliği ile birlikte lisans ve lisansüstü öğrenim için yabancı ülkelere uzun süreli giden öğrenci sayısı sürekli olarak bir artış göstermiştir (Bennell & Pearce, 2003). 2000'li yıllar itibariyle yükseköğretimin kiteselleşmesi, küresel piyasaya açılması ve uluslararasılaşması ile üniversitelerin bilgi endüstrilerine dönüşmesi de diğer gözlemlerden biri olarak belirtilmektedir (Gibbons, 1998). Kısa ve uzun süreli öğrenci ve akademik personel hareketliliğindeki artış ve yükseköğretimin özelleşmesi uluslararası düzeyde rekabete dayalı bir yükseköğretim pazarı yaratmıştır. Bu gelişmenin diğer önemli nedenlerinden biri olarak dünya ölçeğinde yükseköğretime ilginin artması, farklı seçenekler yaratılarak yükseköğretim olanağının artması ve mesleklerin küreselleşmesi gösterilmektedir. Didou-Aupetit (2002)'e göre gelişmiş bir yükseköğretim sistemine sahip olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kanada, uluslararası eğitimi satılabilecek bir hizmet ve pazar mantığına dayalı mali bir kaynak olarak görmektedir. Scott'a (2002) göre ABD'de şirket üniversitelerinin çoğalması yükseköğretimin ticarileşmesinin en güçlü nedenidir. 2002 yılında yaklaşık iki milyon öğrencinin kendi ülkesi dışında eğitim arayışı içinde olduğu görülmektedir. Bunun 1/4'ünden fazlası ABD'yi tercih etmekte, bu tercihin ABD ekonomisine 12 milyar dolardan fazla bir katkısı olduğu tahmin edilmektedir. 2000–2001 dönemleri arasında uluslararası öğrencilerin yarım milyondan fazlası ABD'de, 200 binden fazlası İngiltere'de, 185 bini Almanya'da ve 135 bini Fransa'da ve kalan binlercesi de diğer gelişmiş Asya-Pasifik ve Avrupa ülkelerinde eğitim görmektedir (Yepes, 2006). Uluslararası öğrencilerin en yoğun olduğu ülkeler Avrupa ülkeleri olup Avrupa ülkelerinde 831.000 olan yükseköğretime kayıtlı öğrenci sayısı 2007 yılında bir milyona yaklaşmıştır. Ancak bu öğrencilerin yaklaşık olarak yarısını AB üyesi ülkeler arasında hareketliliğe fırsat veren Erasmus öğrencileri oluşturmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2007). Aynı zamanda OECD ülkelerinde yüksek öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sayısı son 20 yılda iki katına çıkmış ve 1.6 milyonu geçmiştir (Yükseköğretim Kurulu, 2007). Bu ülkelere ABD %30, İngiltere %14, Almanya %13 ve Fransa ise %9 ile uluslararası yüksek öğrenim gören öğrenci oranı yüksek olan ülkeler

arasındadır (OECD, 2004). Üniversitelerdeki bu yeni durum, merkez-çevre ilişkilerine dayalı değerlendirildiğinde, gelişmiş merkez ülkeler ya da uluslararası kuruluşlar lehine ekonomik girdi sağlarken gelişmekte olan ülkeler açısından kıt kaynakların gelişmiş ülkelere akışını sağlamaktadır. Asya ve Afrika'dan özel ya da burslu binlerce öğrenci yükseköğretim için gelişmiş ülkelere yönelmişlerdir. Bu konuda Türkiye hem öğrenci çeken hem de öğrenci gönderen bir ülke olarak görülmektedir. Türkiye'ye gelen öğrencilerin büyük kısmı "Türkî Cumhuriyetler" ile "Türk ve Akraha Topluluklarından" gelen öğrencilerden oluşmaktadır. 2009 yılında bu ülkelere gelen öğrenci sayısı 5973'tür (MEB, 2009-2010). Böylece eğitimin uluslararasılaşması teknoloji transferlerini ve kültürler arası iletişimi de artırmaktadır. Eğitim hizmetlerinin uluslararası piyasadaki büyüklüğü ise eğitim-öğretim sunma, programlarını zenginleştirmenin yanında kişi başı eğitim-öğretim maliyetlerinin düşürülmesine ve yerli/yabancı öğrencilerden talep edilen ücretlere de yansımaktadır (Sağırılı, 2005). Bu doğrultuda, bazı ülkelere hükümetler ve yükseköğretim kurumları uluslararası öğrenci oranını artırmak için açık teşvikler yapmaktadır. Bu stratejiler ulusal yüksek eğitimin reklamını, finansmanını ve uluslararası öğrencilere yardımcı olmayı da içermektedir. Türkiye'de de son yıllarda artan bu hareketlilik ve küresel politiklardan etkilenerek üniversitelere daha fazla uluslararası öğrenci gelmesi için bir dizi kararlar alınmıştır. Uluslararası öğrencilere tüm üniversitelerde öğrenim görme olanağı verilmiş ve uluslararası öğrencileri kabul etmek isteyen üniversitelerde ön lisans ve lisansta birinci öğretim, ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim programlarında uluslararası öğrenciler için kontenjan ayrılmıştır. Üniversitelerde belirlenecek koşul ve esaslara, yurt dışından gelecek öğrencilerin maddi olanaklarının Türkiye'de yüksek öğrenimlerini sürdürmeye olanak tanınması amacıyla maddi bir güvence miktarı eklenmiştir. Yurt dışından gelecek öğrencilerin tercihlerinde üniversitelerini seçmelerine imkân sağlamak üzere üniversiteleri tanıtıcı doküman ve kataloglar hazırlanmış, üniversitelerin yurtdışında eğitim fuarlarına katılmaları teşvik edilmiş ve başvuran veya gelen öğrencilere yardımcı olmak amacıyla üniversiteler bünyesinde uluslararası öğrenci ofisleri açılmıştır. Bu durumun uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelişini kolaylaştırması ve artırması beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yükseköğretim istemlerini etkileyen faktörleri incelemektir. Bu amaca yönelik araştırmanın alt amaçları aşağıda belirtilmiştir;

1. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteleri talep etme nedenleri nelerdir?
2. Uluslararası öğrencilerin üniversite ve branşlar konusundaki talep dağılımı nasıldır?
3. Uluslararası öğrencilerin, eğitimlerini Türkiye'de sürdürmelerinin sebepleri nelerdir?
4. Öğrencilerin, Türkiye'deki eğitimlerini etkileyen olumlu-olumsuz faktörler nelerdir?
5. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki öğrenimleri sırasında yaptıkları harcamalar, bunları karşılama kaynakları ve harcamaları kalemlerine göre dağılımları nasıldır?

6. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversitelerce kabul koşulları ve Türkiye’ye geliş biçimleri nelerdir?
7. Öğrenciler ülkelerine dönme konusunda nasıl bir eğilim ve düşünceye sahiptir?
8. Uluslararası öğrenciler Türkiye’deki yükseköğretim deneyimlerinin kendi ülkelerine sağlayacağı katkı konusunda ne düşünmektedir?
9. Uluslararası öğrencilerin, Türkiye’de aldıkları eğitimi ülke-lerinde kullanma olasılıklarına ilişkin görüşleri nedir?

YÖNTEM

Bu araştırma, Ankara’daki dört devlet üniversitesinin (Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi) lisansüstü programlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin uluslararası eğitimi tercih sebeplerine ilişkin görüşlerini anket yoluyla elde etmeyi amaçlayan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada evrenden örneklem alma yöntemi olarak olasılık dışı örnekleme türlerinden “uygun örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Bu yöntem evrenden zaman, ekonomi ve diğer nedenlerden dolayı belli bir temsili sağlanmasının zor olduğu durumlarda ortak karakteristikleri taşıyan kişilere anket uygulanması şeklinde uygulanan bir örneklem yöntemi olarak tanımlanabilir (Balci, 2001; Aziz, 1990; Cohen et al., 2001). Bu çalışmanın evreni 2011-2012 öğretim yılında Ankara’daki devlet üniversitelerinde lisansüstü programlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerdir. Öğrencilerden belli bir örnekleme ulaşma imkânı bulunmadığı için ulaşılan her Ankara’daki devlet üniversitelerinde uluslararası lisansüstü öğrencisine anket uygulanmıştır. Araştırma için Ankara, Gazi, Hacettepe, Ortadoğu Üniversitesi, Gazi TÖMER ve Ankara TÖMER’den ulaşılan 545 uluslararası öğrenciden oluşan bir örneklem oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Verilerin toplanmasında uzmanların görüşü alınarak geliştirilen bir anket kullanılmıştır¹. Anketin geliştirilmesi sürecinde alan yazın taramasından elde edilen bilgiler, araştırmacının gözlemleri ve ilk ön görüşmeler ışığında hazırlanmıştır. Öğrenci anketi, kişisel bilgiler ve üniversiteye ilişkin görüşler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

“Kişisel Bilgiler” ile ilgili bölüm; 1. Üniversite, 2. Cinsiyet, 3. Yaş, 4. Ülke, 5. Medeni Durum, 6. Önceki Öğrenimini Gördüğü Ülke, 7. Enstitüsü/Fakültesi, 8. Bölümü, 9. Eğitim Dili, 10. Eğitim Durumu, 11.Öğrenim Yılı, 12. Üniversite Başarısızlığı, 13. Öğrencilerin Geliş Kapsamları, 14. Dil Düzeyi, 15. Ailelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı, 16. Eğitime Harcama Miktarları ve Gelir kaynakları, 17. Üniversiteyi Tercih Etmelerine İlişkin Bilgi

Kaynakları, 18. Türkiye ve Türk Üniversitelerini Tercih Etme Nedenleri 19. Diğer Ülkelerde Öğrenim Yapma Olanaklarını belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. “Üniversiteye İlişkin Görüşler” ile ilgili bölümde 1. öğrencilerin mevcut eğitimlerine ilişkin değerlendirmelerinde 11 madde, 2. Öğrencilerin Türkiye’deki eğitimlerinin etki ve değerine ilişkin görüşleri de 11 madde olmak üzere toplam 20 madde bulunmaktadır. Anketteki her bir madde, beşli Likert dereceleme ölçeğine göre “tamamen katılıyorum”, “büyük ölçüde katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “çok az katılıyorum” ve “hiç katılmıyorum” biçiminde yapılandırılmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Anket maddelerine verilen yanıtlardan frekans ve yüzde dağılımları elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ‘kişisel bilgiler’ ve ‘üniversiteye ilişkin görüşler’ olarak tasnif edilmiştir. Bu bölümlerde elde edilen veriler yüzde ve frekans ve ortalama olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulguları ‘kişisel bilgiler’ ve ‘öğrencilerin üniversiteye ilişkin yorumları’ olmak üzere iki ana başlık altında toplanmış ve elde edilen yüzde, frekanslar ve ortalama yardımı ile araştırmanın alt amaçları bağlamında yorumlanmıştır.

Tablo 1’de öğrencilerin cinsiyet ve yaş dağılımlarına bakıldığında, Türkiye’ye eğitim için gelen uluslararası öğrencilerin büyük bir kısmının %72.2 oranla erkekler olduğu ve (%48.6) 21-25 yaş grubu aralığında oldukları görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin %30.9’u ise 20 ve altı yaş grubundadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı %94.1’lik oranla bekâr olduklarını belirtirken, %5.9’u evli olduklarını belirtmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	150	27.5
	Erkek	395	72.5
Yaş grupları	20 ve altı	168	30.9
	21-25	265	48.6
	26-30	85	15.4
	31 ve üzeri	27	5.1
Medeni durumları	Bekâr	513	94.1
	Evli	32	5.9
	Toplam	545	100

¹Anket geliştirme sürecinde çeşitli alanlardaki uzmanlardan (eğitim ekonomisi, eğitim programı, ölçme değerlendirme, eğitim yönetimi, halk eğitimi) geri bildirimler alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve anketin uygulama formu oluşturulmuştur. Anket için 18 uzmanın (Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK, Prof. Dr. Ayşe DEMİRBOLAT, Doç. Dr. Hasan Hüseyin AKSOY, Doç. Dr. Naciye AKSOY, Prof. Dr. Necla KURUL, Prof. Dr. Ali BALCI, Prof. Dr. Işıl ÜNAL, Y. Doç. Dr. Seçkin ÖZSOY, Y. Doç. Dr. İkbâl YETİŞİR, Prof. Dr. Rifat MİSER, Prof. Dr. Meral UYSAL, Fevziye SAYILAN, Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ, Doç. Dr. Seher SEVİM, Dr. Selma KAYA, Dr. Nurettin BELTEKİN, Araştırma Görevlisi Yalçın ÖZDEMİR ve Araştırma Görevlisi Halil BUYRUK) görüşü alınmıştır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Geldikleri Ülkeye Göre Dağılımları

		n	%
Orta Asya-Türk Cumhuriyeti	Azerbaycan, Afganistan, Bangladeş, Çeçenistan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Tataristan, Türkmenistan, Pakistan.	188	35.4
Doğu Avrupa ve Balkanlar	Arnavutluk, Bulgaristan, Bosna, Makedonya, Sırbistan, Kosova, Romanya, Slovakya, Karayıp Adaları	78	14.3
Orta Doğu- İslam Ülkeleri	Irak, İran, Suriye, Suudi Arabistan, Lübnan, Ürdün, Filistin, Mısır, Yemen, Sudan, Fas, Tunus.	156	28.5
Afrika	Gambiya, Gine, Nijerya, Senegal, Komor Adaları, Mali, Mozambik, Nepal, Ütopya, Fil Dişi, Gana, Haiti, Karadağ, Kenya, konar, Malawi, Nepal, Somali, Tanzanya, Uganda, Çad, Müritiş.	59	10.8
Uzak Doğu ülkeleri	Moğolistan, Çin, Güney Kore, Hong Kong, Endonezya, Vietnam, Malezya, Hindistan.	38	11.3
Gelişmiş Ülkeleri	Almanya, Hollanda, Polonya, İspanya, İtalya, İngiltere, ABD.	6	1.1
	Toplam	545	100

Tablo 3: Öğrencilerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	n	%
Lisans	304	55.8
Türkçe Hazırlık	87	16.0
Yüksek lisans	78	14.3
Doktora	38	7.0
İngilizce Hazırlık	37	6.8
Ön lisans	1	0.1
Toplam	545	100

Tablo 2’de verilen örnekleme giren grubun ülkelerine ilişkin dağılım incelendiğinde, öğrencilerin %35.4’lük en büyük oranı Orta Asya-Türk Cumhuriyeti ülkelerinden gelmektedir. İkinci sırada ise %28.5’lik oranla Orta Doğu-İslam ülkelerinden gelmektedir. Doğu Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrenciler %14.3 oranındadır. Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin oranı %10.8’dir. Buna göre, en çok öğrenci Orta Asya ve Orta Doğu kökenli öğrencilerden olmaktadır.

Tablo 3’de öğrencilerin %55.8’lik büyük bir kısmı lisans öğrenimi için Türkiye’de olduklarını belirtirken, bu oranı %14.3 ile yüksek lisans öğrencileri izlemiştir.

Tablo 4’de uluslararası öğrencilerin okudukları bölümlere göre dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %34.5’inin tıp, %32.2’sinin sosyal bilimlerde ve %16.8’inin ise mühendislik bölümlerinde öğrenim gördükleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 5’de araştırma alanında uygulanan anket çalışmasına katılan kişilerin %68.8’inin Türkiye devlet bursu aldığı görülürken, %22.1’i ise kendi hesaplarına öğrenim gördüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Uluslararası Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımları

	n	%
Öğretmenlik Programları	28	6.4
Sosyal Bilimler	140	32.2
Dil Bilimleri	33	7.6
Tıp	150	34.5
Fen Bilimleri	11	2.5
Mühendislik Bölümleri	73	16.8
Cevapsız	110	25.2
Toplam	435	100

Tablo 5: Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’ye Geliş Kapsamları

Öğrencilerin Geliş Kapsamı	n	%
ERASMUS	4	0.7
Kendi Ülkelerinden Burslu	46	8.4
Türkiye Bursu	375	68.8
Kendi Hesaplarına	120	22.1
Toplam	545	100

Tablo 6’da uluslararası öğrencilerin Türkçe öğrenme kaynakları TÖMER %65.7, TV %19.4 ve aile çevresi %17.1 şeklinde sıralanmaktadır. Çizelgede de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük kısmı Türkçe Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde (TÖMER) dil eğitimi almışlardır.

Katılımcıların ailelerinin yarısına yakınının kentlerde yaşadıkları (%41.6) Tablo 7’de görülmektedir. Öğrencilerin aileleri şehirden

Tablo 6: Öğrencilerin Türkçe Öğrenimlerine İlişkin Öğrenme Kaynaklarının Dağılımı

Türkçe Öğrenme Kaynakları	n	%
TÖMER	58	5.7
TV	06	9.4
Ailem	3	7.1
Diğer (arkadaşları, kendi çalışmaları, Türk lisesi)	3	.0
Üniversite içi dersler	8	.0
Ülkelerindeki kurslar	9	.3

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100'ü geçmektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin Ailelerinin Oturduğu Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı

Ailelerin Yerleşim Yeri	n	%
Başkent	93	17.1
Büyük Şehir	113	20.7
Şehir	227	41.6
Köy veya Kasaba	112	20.6
Toplam	545	100

sonra büyük kentte (%20.7), daha sonra ise köy veya kasabalar da (%20.6) yaşamaktadır.

Tablo 8'de öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri ortalamasının oldukça yüksek olması dikkat çekicidir. Her ne kadar öğrenci annelerinin eğitim düzeyi, babalara oranla düşük olsa da, annelerin yaklaşık %31'inin lisans ve %21.9'unun ortaokul öğrenimine sahip olması önemli bir bulgudur. Babaların eğitim düzeyi dağılımına bakıldığında, büyük bir kısmının lisans (%40.4) ve lisansüstü (%18.6) eğitimlerinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin anne-babalarının saptanan eğitim durumları, başka bir ülkede yükseköğretim için talepte bulunan öğrencilerin mensup olduğu çevrenin ve ailelerinin genel olarak nitelikli bir eğitim-öğretime sahip olan ailelerden geldikleri çıkarımını yapmamıza olanak vermiştir.

Araştırmada sorgulanan gelir durumunu, katılımcılardan 162 öğrenci yanıtızsız bırakırken diğer katılımcılar yanıtlamıştır (Tablo 9). Katılımcılar arasında 4 kişi 1501-2000 TL gelir aralığında iken, 2001 veya üstü gelir durumuna sahip grup içinde %17.2'lik oranla 94 öğrencinin ailesi bulunmaktadır. Ayrıca katılımcılar arasında 500 TL altı gelir aralığında bulunan 100 aile toplam katılımcıların %19.2'sini oluşturmaktadır. Ailesi 501-1000 TL gelir aralığı aralığında bulunan 151 öğrenci, araştırmaya katılan öğrencilerin %27.6'sıdır.

Tablo 10'un incelenmesinde görüldüğü gibi, 354 öğrenci (%64.9) aylık 200-500 TL civarında harcama yaparken, 169 kişi ise (%31.1) 500-1000 TL civarında harcamayla Türkiye'de öğre-

Tablo 8: Öğrencilerin Anne-Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Anne-Babanın Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	n	%	n	%
Okumaz-yazmaz	40	7.3	4	2.6
Okur-yazar	30	5.5	4	4.4
İlköğretim	33	6.1	1	3.9
Ortaöğretim	119	21.9	9	14.5
Ön lisans	94	17.2	5	15.6
Lisans	169	31	20	40.4
Lisansüstü	60	11	02	18.6
Toplam	545	100	45	100

Tablo 9: Öğrencilerin Ailelerinin Ortalama Aylık Gelir Dağılımı (TL)

Aile Gelir Dağılımı	n	%
500 altı	100	19.2
501-1000	151	27.6
1001-1500	34	6.2
1501-2000	4	0.7
2001-üzeri	94	17.2
Yanıtsız	162	29.1
Toplam	545	100

Tablo 10: Öğrencilerin Türkiye'deki Aylık Harcama Dağılımları (TL)

Öğrencilerin Harcama Dağılımları	n	%
200 altı	3	0.5
200-500	354	64.9
500-1000	169	31.1
1000-1500	14	2.6
1500 üstü	5	0.9
Toplam	545	100

Tablo 11: Öğrencilerin Şu Andaki Gelir Kaynakları

Öğrencilerin Gelir Kaynakları	n	%
Burs	27	52.2
Aile	06	37.4
Çalışma geliri	1	6.2
Kişisel önceki birikim	4	4.1

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100'ü geçmektedir.

Tablo 12: Uluslararası Öğrencilerin Aylık Ortalama Harcama Türlerine Göre Dağılımı

Uluslararası Öğrencilerin Aylık Ortalama Harcama Türlerinin Dağılımı	n	Ortalama (TL)	Minimum (TL)	Maksimum (TL)
Eğitim (kitap, fotokopi, kırtasiye, kurs, öğrenim, harcı, vb.)	34	126	10	500
Sağlık	55	67	5	250
Ulaşım	80	90	10	300
Yiyecek	01	170	15	600
Giyim	55	180	10	700
Barınma	24	214	10	800
Eğlence	48	165	5	800
Kültürel harcama (gazete, sinema, tiyatro)	12	80	5	500
Diğer	5	85	10	250

Tablo 13: Öğrencilerin Üniversite Hakkında Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Dağılımı

Üniversite Hakkında Bilgi Kaynaklarının Dağılımı	n	%
İnternet kaynakları	85	33.9
Arkadaşlarının tavsiyesi	49	27.3
Devlet kurumlarının duyurusu	48	27.2
Hocalarının tavsiyesi	35	23.1
Bir tanıdıktan duyması	08	9.8
Ailesinin tavsiyesi	62	1.4
Eğitim şirketleri	24	4.4

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100'ü geçmektedir.

nimine devam etmektedir. Bu durum öğrencilerin önemli bir kısmının orta ya da düşük düzeyli bir tüketim düzeyi ile eğitimlerini sürdürdüklerini göstermektedir.

Tablo 11'de araştırmaya katılan öğrencilerin %52.2'si giderlerini bursla karşılamaktadır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin görece sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerden gelmesi de devlet olanakları ile finansmanlarını kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin %37.4'ü ailelerinden destek almaktadır. Bu durum bursların uluslararası öğrencilerin temel kaynağı olduğunu da göstermektedir.

Araştırmada elde edilen sonuca göre (Tablo 12), öğrencilerin en çok masrafı yiyecek için yaptıklarını belirten 401 katılımcı, ayda ortalama 170 TL harcamaktadır. Öğrencilerin ikinci en önemli harcamalarını ulaşım oluşturmaktadır; 380 öğrenci ayda ortalama 90 TL ulaşım için masraf yapmaktadır. Giyim için harcama ayda en az 10 TL olarak belirtilirken, en çok 700 TL olarak görülmektedir. Giyim için 355 öğrencinin aylık ortalama 180 TL harcama yaptığı görülmektedir. Eğitim (kitap, fotokopi,

kırtasiye, kurs, öğrenim, harcı, vb.) için 334 öğrenci ayda ortalama 126 TL harcadıklarını ifade etmiştir.

Tablo 13'e göre öğrencilerin internet kaynaklarından üniversite hakkındaki bilgilenmesi katılımcıların %33.9'unu oluştururken, arkadaşların tavsiyesi ile gelen öğrencilerin oranı ise %27.3'tür. Devlet kurumlarının duyurusuyla gelenler %27.2'lik orana sahiptir.

Araştırma kapsamında ulaşılan en önemli çekici faktör kültürel yakınlıktır (Tablo 14). Kültürel yakınlık faktörü, %49.8'lik orana sahip olarak en önemli nedenler arasında ilk sırada gelmektedir. Araştırmaya katılanlardan 227 öğrenci (%43.7) kendileri için en önemli faktörün Türkiye'nin yükseköğrenim imkanı sağlama açısından gelişmiş bir ülke olması nedeniyle Türkiye'yi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan 213 öğrenci (%41) Türkiye'yi kendi ülkesine göre ekonomik bakımdan gelişmiş bir ülke olması için tercih ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 15'e göre katılımcıların %49.7'si Türkiye'deki üniversiteyi öğrenimleri için tercih etmelerine neden olan en önemli çekici faktör olarak "eğitim gördükleri fakültenin iyi eğitim sağlamasını" belirtmiştir. "Üniversitenin tanınmışlığını" en önemli faktör olarak görenler, katılımcıların %40.2'ini oluşturmaktadır. Üçüncü en önemli faktör olarak belirtilen ise öğrencilerin okudukları programdaki derslerin ilgilerine uygun olması, kendileri için en önemli çekici faktör ve tercih sebebidir. Bu faktörü belirten 136 öğrenci, katılımcıların %25'ini oluşturmaktadır. Ayrıca 130 öğrenci ise (%23.9) öğrenim gördükleri üniversiteyi programların çeşitliliği sebebiyle tercih ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yarısına yakını (%44.4), mezun olduktan sonra ülkelerine dönmek istediklerini belirtirken, öğrencilerin %22.4'ü mezun olduktan sonra ne yapacaklarından emin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 17'de öğrencilerin ülkelerine dönme durumunda aldıkları eğitimin yararı konusuna bakıldığında, Türkiye'de aldıkları eğitimin ülkelerinde yeni projelerde yararlı olacağını düşünen öğrencilerin oranı %48.6'dır. Bu oranı sırasıyla ülkelerinin işgücü niteliğinin gelişmesine katkı sağlayacağını düşünenler (%45.7),

Tablo 14: Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Yükseköğretimi Tercih Etme Nedenleri

Türkiye Yükseköğretim Tercih Nedenleri	n	%
Kültürel yakınlık	259	49.8
Yükseköğretim sağlama açısından gelişmiş bir ülke olması	227	43.7
Öğrencilerin ülkelerine göre ekonomik bakımdan gelişmiş bir ülke olması	213	41.0
Kendilerinin ülkelerine coğrafi yakınlığından dolayı	136	26.2
Kendi ülkelerinde eğitim düzeyinin düşük olması	128	24.6
Türkiye’nin kendi ülkeleri ile güçlü ekonomik-siyasi bağlantılarının olması	121	23.3
Vize işlemleri/ikamet izni kolaylıkları	119	22.9
Türkiye’de akrabalarının olması	92	17.7
Tesadüfler yoluyla (kasıtlı bir seçim değil)	75	14.4
Eğitim gördükleri programın kendi ülkelerinde olmaması	63	12.1
Yaşam maliyetlerinin daha düşük olması	61	11.7
Türkiye’de yükseköğretimin özgürlükçü bir iklimde gerçekleştiğini düşünmeleri	52	10.0
Türkiye eğitim sisteminin kendi ülkelerindeki eğitim sistemine benzer olması	36	6.90
Göç etme imkânları, kolaylıkları	35	6.70

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100’ü geçmektedir.

Tablo 15: Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Üniversiteyi Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımları

Üniversite Tercih Nedenleri	n	%
Eğitim gördüğü fakültenin iyi eğitim sağlaması	271	49.7
Üniversitenin tanınmışlığı (ünlü olması)	219	40.2
Öğrenim gördükleri programdaki derslerin ilgilerine çok uygun olması	136	25.0
Programların çeşitliliği	130	23.9
Öğrenim gördükleri üniversite çevresindeki sosyal-kültürel yaşamın kendilerine uygunluğu	111	20.4
Öğrenim gördükleri programdaki derslerin piyasaya uygun olması	82	15.0
Kayıt sürecinin rahat ve hızlı olması	81	14.9
Önceki diplomanın kabul edilmesi	80	14.7
Üniversitenin burs vermesi	79	14.5
Öğrenim ücretlerinin uygun düzeyde olması	68	12.5
Üniversitenin bilgilerine web sitesinden kolaylıkla ulaşılabilmesi	68	12.5
Öğrenim gördükleri programdaki derslerin toplumsal sorunların çözümüne katkısının olması	59	10.8
Kendi kurumlarıyla Türkçe öğrenimlerinin sağlanması	53	9.7
Ülkelerinin sadece öğrenim gördükleri üniversite ile işbirliği olduğu için zorunluk sonucu	32	5.9

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100’ü geçmektedir.

ülkelerinin uluslararası ilişkilerinin gelişmesinde katkı sağlayacağını düşünenler (%37.8), ülkelerinde yabancı dillerin kullanılmasına katkı sağlayacağını düşünenler (%27.5), ülkelerine kültürel konulardaki gelişim için katkı sağlayacağını düşünenler (%25.3) izlemektedir. Türkiye’de aldıkları eğitimin ülkelerinde bir yararı olmayacağını düşünenlerin oranı ise %12.5’tir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin Tablo 18’de yer alan maddelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, öğrencilerin en yüksek katılım gösterdikleri ilk beş madde sırası ile şunlardır: “aldıkları eğitim mesleki gelişimlerine yeterli düzeyde katkı sağlamaktadır” (madde 1=3,69), “Kütüphane çalışmalarını yapmak için sağlanan fiziksel

imkânlar yeterlidir" (madde 2= 3.64), "eğitim ortamları fiziksel açıdan uygundur" (madde 3= 3.59), "her hizmetin ya da tesisin kullanımının ücretli olması yararlanmamı engellemektedir" (madde 4 = 3.57), "bilgisayar, fotokopi, internet vb. destek hizmetleri sayı ve hizmetin sürekliliği açısından yeterlidir" (madde 5 = 3.56).

Tablo 16: Uluslararası Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Çalışmak İstedikleri Ülke Konusunda Görüşlerinin Dağılımı

	n	%
Kendi ülkesine dönmek isteyenler	242	44.4
Emin olmayanlar	122	2.4
Türkiye'de çalışmak isteyenler	101	8.5
Gelişmiş ülkelerden birine gitmek isteyenler	72	3.2
Ülkesine komşu olan başka bir ülkeye gitmek isteyenler	8	.5
Toplam	545	100

Tablo 19'a göre öğrencilerin "Türkiye'deki eğitimlerinde, farklı kültürlerden gelen insanlarla etkin bir iletişim kurmalarının mümkün olduğu" (madde 1, $\bar{X} = 3.7$), "Türkiye'de aldığı eğitimin gideceği ülkede geçerli iyi bir meslek sağlaması" (madde 2, $\bar{X} = 3.7$), "Türkiye'de aldığı eğitimin özgüvenini geliştirme-si" (madde 3, $\bar{X} = 3.7$), "Türkiye'de aldığı eğitimin çalışacağı işyerlerindeki potansiyel işverenlerini olumlu etkileyeceği" (madde 4, $\bar{X} = 3.6$), "Türkiye'de aldığı eğitimin özgür bir kişilik geliştirmesini destekleyeceği" (madde 5, $\bar{X} = 3.6$), "Türkiye'de aldığı eğitimin diğer kültürleri anlaması için kendisine katkıda bulunması" (madde 6, $\bar{X} = 3.6$), "Türkiye'de aldığı eğitim deneyiminin eleştirel düşünce becerilerini geliştirmesi" (madde 7, $\bar{X} = 3.6$), "Türkiye'de aldığı eğitimin sorun çözme becerilerini geliştirmekte olduğu" (madde 8, $\bar{X} = 3.6$), "Türkiye'deki eğitim deneyiminin kendisine farklı kültürlerle karşı daha açık görüşlü olması konusunda olumlu katkı sağlamakta olduğu" (madde 9, $\bar{X} = 3.6$), "Türkiye'de aldığı eğitimin küresel düzeyde geçerli beceriler/bilgiler kazanmasını sağlamakta olduğu" (madde 10, $\bar{X} = 3.5$), "Türkiye'de aldığı eğitimin çalışacağı işlerde kendisine daha yüksek ücret kazandıracak olduğu" (madde 11, $\bar{X} = 3.4$) yargılarına ilişkin görüşlerinin "büyük ölçüde katılıyorum" aralığına karşılık geldiği görülmektedir.

Tablo 17: Uluslararası Öğrencilerin Kendi Ülkelerine Dönme Durumunda Türkiye'de Aldıkları Eğitimin Ülkelerinde Yararı Konusunda Görüşlerinin Dağılımı

	Sayı	Yüzde
'Ülkelerinde gerçekleştirecekleri yeni projelerde yararlı olacaktır'	65	48.6
'Ülkelerinin işgücü niteliğinin gelişmesine katkı sağlayacaktır'	49	45.7
'Ülkelerinin uluslararası ilişkilerinin gelişmesinde katkı sağlayacaktır'	06	37.8
'Ülkelerinde yabancı dillerin kullanılmasına katkı sağlayacaktır'	50	27.5
'Ülkelerine kültürel konulardaki gelişim için katkı sağlayacaktır'	38	25.3
'Ülkelerine bir yararı olmayacaktır'	8	12.5

*Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi nedeniyle oran yüzde 100'ü geçmektedir.

Tablo 18: Uluslararası Öğrencilerin Mevcut Eğitimlerine İlişkin Değerlendirmeler

Uluslararası Öğrencilerin Mevcut Eğitimlerine İlişkin Değerlendirme	\bar{X}	SS
'Aldıkları eğitim mesleki gelişimlerine yeterli düzeyde katkı sağlamaktadır'	3.6	1.0
'Kütüphane çalışmalarını yapmak için sağlanan fiziksel imkânlar yeterlidir'	3.6	1.1
'Eğitim ortamları fiziksel açıdan uygundur'	3.5	1.0
'Her hizmetin kullanımının ücretli olması yararlanmamı engellemektedir'	3.5	1.2
'Bilgisayar, fotokopi, vb. destek hizmetleri sayı ve sürekliliği yeterlidir'	3.5	1.1
'Ders aldıkları öğretim elemanları gerektiğinde bana yardımcı olur'	3.4	1.1
'Öğretim elemanları bizi adil ve tarafsız bir biçimde değerlendirir'	3.4	1.2
'Öğretimimde Türkiye'deki arkadaşlarımdan desteği büyük oldu'	3.3	1.2
'Üniversite içi sosyal ve kültürel faaliyetler çok yönlü geliştirmemi sağlıyor'	3.2	1.1
'Danışmanım akademik açıdan karşılaştığı sorunlarımı çözmeye isteklidir'	3.1	1.1
'Öğrenci dernekleri eğitim yaşantımın bir parçası olarak gelişimimi destekliyor'	2.8	1.2

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulgularının analizi ve diğer literatür kaynaklarının değerlendirilmesi yoluyla ulaşılan sonuçlar araştırma amaçlarıyla ilişkili olarak bu kısımda sunulmuştur. Uluslararası öğrenciler üzerinde yapılan bu çalışmada katılımcıların öncelikle bekâr, erkek ve ağırlıklı olarak lisans düzeyinde öğrenci grubunu oluşturduğu görülmüştür. Uluslararası öğrencilerin üniversite, program ve branşların dağılımına göre bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu Ankara Üniversitesi'ni ve sosyal bilimleri tercih etmişlerdir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin yarısından çoğunun Türkiye'ye ilişkin olumlu algılarının bir tercih nedeni olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Türkiye'ye olan kültürel yakınlıkları yanı sıra nitelikli bir yükseköğretim sağlama ve ekonomik bakımdan görece olarak gelişmiş bir ülke olarak algılamalarından dolayı Türkiye'yi tercih ettikleri saptanmıştır. Öğrencilerin bu tercihlerine karşın Ankara'daki üniversitelerinin bu öğrencilerle kültürel açıdan bir bağ kurma yönünde çabaları olmadığı görülmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası Ankara'daki üniversite/fakültelerin iyi eğitim sağlamasını tercih nedeni olarak göstermişlerdir. Yine öğrencilerin yarısına yakını üniversitenin tanınmışlığının tercihlerinde önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin okudukları programdaki derslerin öğrencilerin ilgilerine uygun olduğu, programların çeşitliğinin yeterli görüldüğü saptanmıştır. Bu durum Ankara'daki devlet üniversitelerinin uluslararası öğrenciler tarafından iyi yükseköğretim kurumları olarak tercih edildiğini göstermektedir. Uluslararası eğitim talebini en belirleyici etken, öğrencilerin eğitim amacıyla gittikleri ülkenin kendilerine göre kültürel yakınlığı yanında eğitimin akademik niteliğidir. Bu bağlamda çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri üniversiteye bağlı fakültenin nitelikli eğitim sunması, üniversite tercihlerini etkilemede birinci sırada önem

taşıyan etmenlerdendir. Öğrencilerin üniversitelerinin bursunması, öğrenim gördükleri üniversitenin öğrenim ücretlerinin uygun düzeyde olması, öğrenim gördükleri programdaki derslerin ilgilerine ve piyasaya uygun olması, öğrenim gördükleri programdaki derslerin toplumsal sorunların çözümüne katkısının olması, ülkelerinin sadece öğrenim gördükleri üniversite ile işbirliği içinde olması, öğrenim gördükleri üniversite çevresindeki sosyal-kültürel yaşamın kendilerine uygunluğu ve üniversitenin bilgilerine web sitesinden kolaylıkla ulaşılabilmesi gibi faktörler, üniversite tercihiinde etkili olmaktadır. Araştırma sonucuna göre, ailelerinin eğitim durumları daha üst düzeyde olan bireyler eğitim seviyeleri düşük ailelere göre daha fazla uluslararası eğitim talebi göstermektedir. Araştırmada katılımcıların yarısından çoğunun lisansüstü eğitime sahip olan ailelerden geldikleri görülmektedir. Bununla birlikte, geldikleri yaşam yeri de eğitim talebinin etkilenmesinde ve hatta ülkeye geldikten sonra uyum sağlamalarında önemli bir faktör olarak görülmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği gerek Dünya, gerekse Türkiye ölçeğinde doğal olarak dil ve eğitime ilişkin sorunların yanı sıra pek çok sosyo-ekonomik sorunu da beraberinde getirmiştir. Eğitim için Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin üniversitedeki eğitim dillerinin çoğunlukla Türkçe ve İngilizce olduğu görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu Türkçe eğitim almaktadırlar. Türkçe tercihi kuşkusuz öğrencilerin önemli bir kısmının Türk kökenli olması ile yakından ilişkilidir. Ancak, uluslararası Türk öğrencilerin farklı Türkçe lehçeleri konuşması akademik başarılarını da etkilemektedir. Çalışmada, Türkçe eğitim veren üniversitelerde iyi düzeyde Türkçe bilen uluslararası öğrenciler başarılı iken, dil açısından yeterli olmayan öğrencilerin dersleri anlamada güçlük çektikleri sonucuna varılmıştır. Nasrin (2001) de çalışmasında uluslararası öğrencilerin dil sorunundan bahsederken, Türkiye'deki öğrencilerde de "dil engeli" öğrencilerin sorunları arasında yer almaktadır. Her

Tablo 19: Öğrencilerin Türkiye'deki Eğitimlerinin Etki ve Değerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin Türkiye'deki Eğitimlerinin Etki ve Değerine İlişkin Bulgular	\bar{X}	SS
'Türkiye'deki eğitimimde, farklı kültürlerden gelen insanlarla etkin bir iletişim kurmam mümkün olmaktadır'	3.7	0.9
'Türkiye'de aldığım eğitim gideceğim ülkede geçerli iyi bir meslek sağlamaktadır'	3.7	1.0
'Türkiye'de aldığım eğitim özgüvenini geliştirmektedir'	3.7	1.0
'Türkiye'de aldığım eğitim çalışacağım işyerlerindeki potansiyel işverenlerimi olumlu etkileyecektir'	3.6	0.9
'Türkiye'de aldığım eğitim özgür bir kişilik geliştirmemi desteklemektedir'	3.6	1.0
'Türkiye'de aldığım eğitim diğer kültürleri anlamam için bana katkıda bulunmaktadır'	3.6	1.0
'Türkiye'de aldığım eğitim deneyimi eleştirel düşünce becerimi geliştirmektedir'	3.6	0.9
'Türkiye'de aldığım eğitim sorun çözme becerilerimi geliştirmektedir'	3.6	1.0
'Türkiye'de eğitim deneyimi benim farklı kültürlerle karşı daha açık görüşlü olmam konusunda olumlu katkı sağlamaktadır'	3.6	1.0
'Türkiye'de aldığım eğitim küresel düzeyde geçerli beceriler/bilgiler kazanmamı sağlamaktadır'	3.5	1.0
'Türkiye'de aldığım eğitim çalışacağım işlerde bana daha yüksek ücret kazandıracaktır'	3.4	1.1

ülkenin kendine has bir eğitim sistemi olmakla beraber, farklı bir dili öğreniyor olmanın öğrenimi olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır. Dili yeterince rahat kullanabilen ve dersleri anlayabilen bireyler konuya ilgileri oranında daha rahat iletişim kurarlar. Bu durum uyma davranışını etkileyen kişisel etmenlerden “kişinin kendine güven duyması” ile de doğrudan ilgili olduğundan, öğrencilerin uyma davranışı göstermeleri kolaylaşır. Öğrenciler genellikle Türkçeyi 11-15 ay arası bir sürede öğrenmişlerdir. Dil yeterliliği ile birlikte ülkeler arasında eğitim sistemindeki farklılıklar da uluslararası öğrencilerin eğitime uyum sürecinde önemli bir faktördür. Bu sonuç, Holmes (2006)’un Yeni Zelanda’nın eğitim sistemi ile Çin eğitim sistemini karşılaştırdığı çalışmasında saptadığı öğrencilerin iki sistem arasındaki farklılıklar yüzünden bazı zorluklar yaşadığı bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Bu sorunun çözümü için Galloway & Jenkins (2005) tarafından yapılan çalışmanın bulguları yol gösterici olabilir. Kaliforniya ve Teksas’ta bulunan iki özel üniversitenin öğrencilerinin katılımı ile yapılan çalışmada, uluslararası öğrenciler eğitim programlarının geldikleri ülkelere göre ve bazı konulara göre oluşturulmasını istedikleri belirtilmiştir (Galloway & Jenkins, 2005). Bununla birlikte Orta Doğu’dan ve Türk cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin İngilizce ya da diğer dillerde eğitim alma imkânına sahip oldukları bir dünyada yaşadıkları göz önüne alındığında öğrencilerin Türkçeyi uluslararası bir yükseköğretim dili olarak gördüklerini söyleyebiliriz. Bununla birlikte öğrencilerin çoğu orta-düzeyle gelire sahip olan ailelerden gelmektedir ve ağırlıklı olarak Türkiye devlet bursu ile kısıtlı bütçeyle eğitimlerini sürdürmekte ve buna uygun bir yaşam tarzı ortaya koymaktadırlar. Öğrenciler eğitim süreleri içinde en çok yiyecek, ulaşım, giyim ve eğitim için harcama yapmaktadır. Bu sorunun sadece Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilere özgü bir sorun olmadığı, farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür (Taub & Komives, 1998). Güçlü (1996) yaptığı çalışmada, uluslararası öğrencilerin en fazla güçlük çektikleri sorunlardan birinin mali yardım konusu olduğunu belirtmiştir. Kaçmazoğlu ve Şeker (1998) ve Çağlar’ın (1999) yaptıkları araştırmalarda uluslararası öğrencilerin aldığı burs miktarının oldukça düşük olduğu ve bunun öğrenciler için büyük sıkıntılar doğurduğu belirlenmiştir. Açıkalin ve ark. (1996) ise yaptıkları çalışmada uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun aldıkları Başbakanlık burslarını yetersiz bulduklarını ve dörtte üçünün sadece bursla geçindiklerini belirlemişlerdir. Öğrenciler, Türkiye’deki eğitim deneyimlerini olumlu görmektedir. Bunun yanında üniversite yaşantılarına ilişkin olumlu deneyimler farklılık göstermektedir. Öğrenciler genel olarak aldıkları eğitimin büyük ölçüde mesleki gelişmelerine katkı sağlamasını beklemektedir. Ayrıca öğrenciler akademik açıdan karşılaştıkları sorunlarını çözmek için akademik danışmanlarının kısmen istekli olduklarını düşünmektedirler. Öğrenciler ders aldıkları öğretim elemanlarının gerektiğinde kısmen yardımcı olduklarını ve yine kısmen kendilerine adil ve tarafsız biçimde davrandıklarını düşünmektedirler. Öğrenciler öğrenim gördükleri üniversitelerin ve kütüphanelerin fiziksel açıdan uygun olduğunu ve bilgisayar, fotokopi, internet vb. destek hizmetlerinin yeterli olduğu görüşündedirler. Öğrenciler Türkiye’deki arkadaşlarının öğrenimlerinde kısmen destekleyici olduklarını düşünmekte-

dirler. Olumlu deneyimler öğrencilerin öğrenimlerini Türkiye’de sürdürmelerinde önemli bir motivasyon sağlarken buna karşın kimi olumsuz deneyimler de göze çarpmaktadır. Bunlar, “üniversite içi sosyal ve kültürel faaliyetlerin öğrencileri çok yönlü olarak geliştirmemekte olduğu ve öğrenci topluluklarına katılmamakta” oldukları ve “Türkiye’de her hizmetin ya da tesisin kullanımının ücretli olmasının yararlanmalarını engellediği” şeklinde belirtilmiştir. Üniversitelerin ticarileşmesinin artması ile uluslararası öğrenciler, daha çok olumsuz deneyim ve eğitim olanaklarına erişim sınırlılığı yaşamaya başlamaktadırlar. Öğrenciler Türkiye’deki eğitimlerinin etkililiği ve değerine ilişkin olarak Türkiye’de aldıkları eğitimin özgür bir kişilik geliştirmelerini destekleyici olmak yanı sıra diğer kültürleri anlamalarına katkı sağladığını, deneyimlerinin eleştirel düşünce becerilerini ve özgüvenlerini, sorun çözme becerilerini geliştirdiğini ve farklı kültürlerle karşı daha açık görüşlü olmalarını sağladığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler Türkiye’de aldıkları eğitimin küresel düzeyde geçerli beceriler/bilgiler kazanmalarını sağladığını ve aldıkları eğitimin ülkelerinde iyi bir meslek sağlayacağını düşünmektedirler. Ayrıca bu öğrenciler Türkiye’de aldıkları eğitimin çalışacakları işlerde kendilerine daha yüksek bir ücret kazandıracığı görüşünü de taşımaktadırlar. Öğrencilerin yaklaşık yarısı Türkiye’deki eğitimlerini bitirdikten sonra ülkelerine dönmek istemektedirler. Öğrencilerin üçte biri mezun olduktan sonra nerede kalacaklarına karar vermemişlerdir. Öğrencilerin iş bulmaları, kararlarında önemli bir faktör olmaktadır. Eğer öğrenciler Türkiye’de veya daha gelişmiş bir ülkede iş imkânları olursa, kendi ülkelerine dönmek istememektedirler. Kendi ülkelerine dönmek isteyen öğrenciler ülkelerinde gerçekleştirecekleri yeni projelerle yararlı olacaklarını, ülkelerinin işgücü niteliğinin gelişmesine olumlu etkiler sağlayacakları inancındadırlar. Ayrıca ülkelerinin uluslararası ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlayacakları konusunda görüş birliği içindedirler.

Araştırma Önerileri

Farklı öğretim düzeyleri ve farklı programlar ile daha yerel düzeyde üniversiteleri kapsayacak şekilde eğitimin uluslararasılaşmasına ilişkin saptamalar yapacak araştırmalar gerçekleştirilebilir. Uluslararası öğrenciler ve yerel öğrenciler arasındaki ilişkileri yerel öğrencilerin perspektifinden inceleyen araştırmaların gerçekleştirilmesi konuyu bütünlüğe yardımcı olabilir.

Üniversite Yönetimlerine Yönelik Politika ve Uygulama Önerileri

Öğrencilerin Türkiye’de geçirdikleri eğitim süreci doğrultusunda ülkeyi ve eğitim gördükleri kurumu pozitif algıladıkları belirlenmiştir. Buna göre ‘üniversite yöneticileri uyum programları’ oluşturulması, uluslararası öğrencilerin Türk kültürüne ve eğitim sistemine daha hızlı uyum sağlamalarına katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin kendi kültürlerini sunmalarına imkân tanınması, uluslararası öğrencileri memnun edeceği gibi yerli öğrencilerin de bu kültürel zenginliklerden faydalanmalarına imkân sağlayacaktır. Üniversitelerde uluslararası öğrencilere hizmet sunacak ofisler kurulmalıdır. Bu ofisler, öğrencilere hem akademik hem de sosyal destek sunmalıdır. Kendi imkanları ile gelen uluslararası öğrencilerin yaşadığı maddi sorunu çözmek için uluslararası öğrencilerin kampus içinde veya dışında yarı-

zamanlı olarak çalışmalarına imkân sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Ders aldıkları öğretim elemanları uluslararası öğrencilerin sınıfa taşıdığı kültürel farklılıkların sınıf iletişimini ve dersin amacına ulaşmasını etkilediğinin farkında olmalı ve onların varlığını göz ardı etmeyerek derse onları da katabilmek için çeşitli yollar düşünülmelidir. Bu öğrencilerin grup çalışmalarında aktif rol alabilmesine yardımcı olmalı, derste soru cevaplarken veya sunu yaparken ek süre istediklerinde izin verilmelidir. Konuşma düzeylerini yükseltecek programlara ve etkinliklere katılmaları için öğrencilerin cesaretlendirilmeleri ve güdülenmeleri gerekmektedir. Eğitim sistemleri arasındaki farklılıkların etkisini azaltacak şekilde Türkiye'deki programlarda uluslararası öğrencilerin talepleri doğrultusunda bazı düzenlemeler yapılabilir. Üniversitelerin uluslararasılaşma politikalarının önemli bir parçasını oluşturan öğrenciler, üniversitelerin ve ülkelerin ticari ve ekonomik planlarının bir parçası olmaktan öte ülkelerarası ve insanlar arası ilişkilerin geliştirilmesinin bir aracı olarak görülmelidir.

KAYNAKLAR

- Açıkalın, A., Demirel, Ö., & Önsoy, R. (1996). *Türkiye'de yükseköğrenim gören Türk cumhuriyetleri öğrencilerinin sorunları*. Ankara: Pegem A.
- Aziz, A. (1990). *Araştırma yöntemleri teknikleri ve iletişim*. Ankara: İLAD.
- Balci, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A.
- Bennell, B. & Pearce, T. (2003). The internationalization of higher education: exporting education to developing and transitional economies. *International Journal of Educational Development*, 23(2), 215-232.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2001). *Research Methods in Education*. London, Newyork (5th Edition): Taylor-Francis Group
- Çağlar, A. (1999). Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türk cumhuriyetleri ve akraba toplulukları öğrencilerin sorunları. *TODAİE Amme İdaresi Dergisi*, 32 (4), 133-169.
- Didou-Aupetit, S. (2002). Küreselleşme, NAFTA ve Meksika'da yükseköğretim sistemi: Konular, tehditler ve reformlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1), 81-92.
- Galloway, F. J., & Jenkins J. R. (2005). The adjustment problems faced by international students in the United States: a comparison of international students and administrative perceptions at two private, religiously affiliated universities. *NASPA Journal*, 42(2), 175-187.
- Gibbons, M. (1998). Higher education relevance in the 21st Century. *Paper presented at UNESCO World Conference on Higher Education*. Paris (pp. 27-28).
- Güçlü, N. (1997). Transnational student mobility. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 33-40.
- Günay, D. (2003) Akreditasyonun niteliği ve mühendislik eğitimi üzerindeki etkisi. Makina Mühendisleri Odası V. Ulusal Makina Mühendisliği ve Eğitimi Sempozyumu. İstanbul (pp 117-134).
- Holmes, P. (2006). Problematizing intercultural communication competence in the pluricultural classroom: Chinese students in a New Zealand university. *Language and Intercultural Communication*, 6(1), 18-34.
- Kaçmazoğlu, H. B., & Şeker, H. (1998). Türk cumhuriyetleri, türk ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin Türkiye ve kendi ülkeleriyle ilgili gözlemlerine dayanarak ortaya koydukları sorunlar: Atatürk Üniversitesi örneği. *Sosyoloji Bilimler Enstitüsü*, 1(1-2), 86-104.
- Kasapoğlu, A., Mileti, D., Çabuk Kaya, N. (2009). International student survey at boulder campus of University of Colorado. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009, 1(1), 127-141. Retrieved from <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/49/1148/13477.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2010). *Milli Eğitim istatistikleri: Örgün Eğitim*. Ankara: MEB.
- Nasrin, F. (2001). International female graduate students' perceptions of their adjustment experiences and coping strategies at an Urban Research University. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED452336.pdf>
- OECD (2004). Internationalization of higher education. Policy Brief. August, 2004. Retrieved from http://www.ehea.info/Uploads/Seminars/0408_OECD_Internationalisation_HE_Vincent-Lancrin.pdf
- Sağırılı, M. (2005). Eğitimin küreselleşmesi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 58, 424-475.
- Scott, P. (2002). Küreselleşme ve üniversite: 21. yüzyılın önündeki meydan okumalar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1),191-208.
- Sugimura, M. (2008). International student mobility and Asian higher education framework for global network. Asia-Pacific Sub-regional Preparatory Conference. Retrieved from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.547.8252&rep=rep1&type=pdf>
- Taub, D. J. & Komives, S. R. (1998). A comprehensive graduate orientation program: practicing what we preach. *Journal of College Student Development*, 39 (4), 394-398.
- Varghese, N. V. (2009). *GATTS and transnational mobility in higher education*. In: *Higher education on the move: new developments in global mobility*, Bhandari R., & Lauglin S. (Eds). Newyork: AIFS Foundation.
- Yepes, C. P. (2006). World regionalization of higher education: policy proposals for international organization. *Higher Education Policy*, 19, 111-128.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: YÖK.
- Ward, C & Masgoret, A. M. (2004). *The experiences of international students in New Zealand*; Report on the Results of the National Survey. Retrieved from <http://www.educationcounts.govt.nz/publications/international/14700>